

Имом ал-Бухорий сабоқлари

маънавий-маърифий, илмий-адабий журнал

3/2008

Мундарижа

3. Мунавваров. Касб танлаш масъулияти	163
---------------------------------------	-----

<i>Абадий барҳаёт Китоб</i> А. Қодир. «Ал-Қашшоф» асарининг қўлёзмалари (ЎзР ФА ИИМ фонди асосида)	165
Д. Махсудов. «Мадорику-л-танзил ва ҳақолику-л-таъвил» асарининг аҳамияти ва хусусиятлари	168

<i>Муҳаддислар султони</i> Аш-Шайх Абдуссалом ал-Муборақфурий. <i>Сийрат ал-Имом ал-Бухорий: Ҳадисларни ёдлашга эътибор ва бу борадаги эҳтиёткорлик</i> (давоми, бошланиши ўтган сонларда)	171
---	-----

<i>Имом ал-Бухорий издошлари</i> Ас-Сағоний. «Асомиу шуйух ал-Бухорий» (давоми, бошланиши ўтган сонларда)	172
--	-----

<i>Мовароуннаҳрлик алломалар</i> А. Мансуров, М. Атаев. Уструшана минтақасидан чиққан олимлар (давоми, бошланиши ўтган сонда)	174
--	-----

<i>Пайғамбарлар тарихидан</i> Л. Юнусова. Қуръони каримда Мусо пайғамбар сиймоси	176
---	-----

<i>Қўлёзмалар — дурдоналар</i> Ш. Мирзиятов. Ноёб манбанинг қадимий қўлёзмаси	177
--	-----

<i>Манбалар тилга кирганда</i> Ж. Ҳазраткулов. Дийнат ва ҳақиқат тимсоли (Хондамир. «Ҳабибу-с-сияр»дан... давоми, бошланиши ўтган сонда)	178
---	-----

<i>Бобур таваллудининг 525 йиллигига</i> С. Жалилов. Бобур қадами теккан қишлоқ	180
--	-----

<i>Ислом ва адабиёт</i> Н. Жабборов. Уммондан бир маржон (Хўжа Аҳмад Яссавийнинг «Қисса-и Нуъмон ибн Собит» асари)	184
---	-----

<i>Ислом ва ҳунармандчилик</i> О. Оstonов. Зарафшон воҳасида заргарлик ҳунарлари (XIX аср охири — XX аср бошларида)	187
--	-----

<i>Ҳадишчилик маърифати</i> Г. Қурбонова. Элбекнинг маънавий-маърифий фаолияти	191
---	-----

<i>Ислом ва санъат</i> Г. Эшонова. Санъат ва дин билан боғлиқ қадриятларнинг инсон камолотидаги ўрни	193
---	-----

<i>Суюкли сиймолар</i> Х. Тураев. Беназир истеъдод соҳиби	196
С. Жамалов. Қорақалпоқ элининг таниқли диний арбоби	197
Н. Турғунова. Қўшиқдан яралган бўстон	199

<i>Тасаввуф — маънавий камолот йўли</i> З. Исҳоқова. Боб Умар Фарғоний	201
Э. Зоиров. Маҳдуми Аъзам таълимотида тана ва руҳ алоқадорлиги масаласи	203

<i>Тошкент шахрининг 2200 йиллигига</i> З. Мадрохимов. Қўқон хонлигининг савдо алоқаларида Тошкент шахрининг тутган ўрни	205
---	-----

<i>Ватанимиз тарихини ўрганамиз</i> Э. Умаров. Самарқандда битилган қадимги ўзбек тилидаги икки ёдгорлик	210
---	-----

<i>Миллий давлатчилигимиз тарихидан</i> Г. Астанова. XIX аср ёзишмаларида Насаф беклиги	211
Ю. Шукруллаев. Бухоро амирлиги қўшинининг этник таркиби (давоми, бошланиши ўтган сонда)	214

<i>1 сентябрь — Мустақиллик куни</i> Б. Юсупов. Мустақиллик масъулияти	218
---	-----

<i>Устоз ва шогирд</i> М. Муҳитдинова. Сахий қалб соҳиби	220
---	-----

ИМОМ АЛ-БУХОРИЙ АВЛОДЛАРИ

<i>Ислом — эзгулик дини</i> С. Сайдов. Қариндошлик ва аҳил қўшничилик ришталари ҳақидаги ояти карималар	223
--	-----

<i>Ислом ва маърифат</i> Б. Ҳамроқулова. Исломда ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабатлар	225
---	-----

<i>Фалсафий мушоҳадалар</i> Ш. Сирожиддинов. Калом ва ал-фалсафа муносабатлари тарихидан бир лавҳа	228
Ш. Қаҳҳорова. Тасаввуфда тақдир ва тадбир муаммоси (давоми, бошланиши ўтган сонда)	231

<i>Ёш тадқиқотчилар</i> М. Таджибаева. Ўзбекистонда гендер жараёнини ривожлантириш истиқболлари	235
М. Абдуллаева. «Одобу-с-солиҳин» ҳикматлари	237

боис, санъатшуносларимиз Акмал Нурни қадимий меросимиз ва анъанавий санъатимиз давомчиси сифатида эътироф этиб, унинг мўйқаламига мансуб бўлган асарларни юқори баҳолашди.

Хулоса қиладиган бўлсак, ислом тасвирий санъати ўзликчимизни англашга ва онгимизни миллий менталитет руҳида шакллантиришга самарали ёрдам беради. Зотан, санъат жамият ва инсоннинг дунёқараши, эстетик дидлари ва онгининг камолотида доимо етакчи ўринда туради. Демак, замонавий миллий санъат асарлари билан танишиш ёшларимизни маънавий жиҳатдан баркамол авлод бўлиб вояга етишига хизмат қилади. Шундай экан, миллий санъатимиз мафкура сифатида ёшларимиз маънавий маданиятини юксалтиришда муҳим омиллардан бири бўлиб қолаверади.

¹ «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори. Маърифат-2006.26 август.

² Баркамол авлод орзуси. — Т.: «Шарқ», 1999. — Б.144.

³ Миллий истиқлол вояси; асосий тушунча ва тамойиллар. — Т.: «Ўзбекистон», 2001. — Б.64.

⁴ Қаранг: Тимоти Ж. Уинтер. XXI асрда ислом. Постмодерн дунёда қиблани топиш. «Шарқ», 2005. — Б.47.

⁵ Тимоти Ж. Уинтер. XXI асрда ислом. Постмодерн дунёда қиблани топиш. — Т.: «Шарқ», 2005. — Б.51.

⁶ Тимоти Ж. Уинтер. XXI асрда ислом. Постмодерн дунёда қиблани топиш. — Т.: «Шарқ», 2005.

⁷ Тимоти Ж. Уинтер. XXI асрда ислом. Постмодерн дунёда қиблани топиш. — Т.: «Шарқ», 2005. — Б.53.

⁸ Норкулов Н, Низомиддинов И. Миниатюра тарихидан лавҳалар. — Т.: 1970. — Б.37.

⁹ Имомназаров И. Миллий маънавиятимиз назариясига чизгилар. — Т.: Б.233.

¹⁰ Миниатюра фалсафаси. Сино.журнали // Махмудов — Т.: — Б.40.

¹¹ Абдулазиз Мансур. Қуръони карим маъноларининг таржима ва тафсири. — Т, 2004. — Б.556.

¹² Миниатюра санъатига ўзгача назар. Доктор Саййид Ғуломризо исломий (Эрон) // Сино.журнали. — Б.37.

Ҳалим Тўраев,
тарих фанлари доктори

БЕНАЗИР ИСТЕЪДОД СОҲИБИ

XVI асрда шаклланган Бухоро хаттотлик мактаби ўзига хос тарихий анъаналари ва номлари тарих саҳифаларида муҳрланиб қолган машҳур хаттотлари билан бошқа мактаблардан ажралиб туради. Айни вақтда, у хаттотлик санъатининг нафис услубларини ишлаб чиққан йирик илмий муассаса сифатида ҳам донг таратган. Бу мактаб асос солган ва ривожлантирган хаттотлик анъаналари кейинги асрларда ҳам истеъдодли хаттотлар томонидан давом эттирилган. Ушбу мактабнинг XX аср биринчи ярмидаги йирик вакилларида бири — истеъдодли хаттот Ибодулла Одилов (1872—1944)дир. Унинг ижодий хизматлари шарқшунос олима М. Акмалованинг мақоласида бақадри ҳол ёритилган¹.

Ибодулла Одилов Бухоро хаттотлик мактабининг сўнгги вакилларида бири, саҳхоф, навоийшунос, китобдор ҳисобланади. У 1872 йил Бухорода Одилахўжа саҳхоф оиласида таваллуд топган. Машҳур Мир-Араб мадрасасида таҳсил олган. Шарқ мумтоз адабиётини чуқур билган, хаттотлик санъатининг нозик сирларини мукаммал ўзлаштириб олган бу инсоннинг илмий-ижодий фаолияти XX асрнинг 20—30-йилларида гуллаб-яшнаган. У ўзоқ йиллар Алишер Навоий номидаги миллий кутубхонанинг Шарқ бўлими (ҳозирги ЎзФА Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти)да қадимий қўлёзмаларни каталоглаштириш, хати ўчиб кетган қўлёзмаларни кўчириш ва қайта тиклаш билан шуғулланган. У турли хатларга хос бўлган нозик жиҳатлар билан бирга, араб, форс ва туркий тил хусусиятларини имловий қоидаларини чуқур билар, бир сўз билан айтганда, ҳам иқтидорли адабиётшунос, ҳам етук тилшунос олим эди.

Ибодулла Одилов ноёб истеъдод соҳиби бўлган. Араб ёзувининг турли кўринишларида ёзилган қўлёзмаларни бемалол ўқий ва шу ёзувларда ёза олган. А.А. Семёнов, А.Э. Шмидт, Е.К. Бетгер каби рус шарқшунослари Ибодулла Одилов истеъдодини жуда қадрлашган ва унга юқори баҳо беришган. Истеъдодли хаттот қўлёзма китобларни жуда севган ва қадрлаган. Камина бир бор ЎзФА Шарқшунослик институтида бўлганимда, Ибодулла Одиловни кўрган, билган кишиларнинг ҳозирда бор-йўқлигини билмоқчи ва Ибодулла Одилов тўғрисида уларнинг хотираларини тингламоқчи бўлиб, ўша пайтларда институтнинг илмий ишлар бўйича директор ўринбосари бўлиб ишлаётган муҳтарам домла Б. Манноновга (Аллоҳ у кишини раҳмат этган бўлсин) мурожаат қилдим. Домла дарҳол айни пайтда нафақада бўлган институтнинг кекса олимларига кўнғироқ қилиб, Ибодулла Одилов тўғрисидаги маълумотларни суриштирдилар. Маълум бўлишича, Ибодулла Одилов Алишер Навоий номидаги Миллий кутубхонада ишлаётган пайтлари бир кун кутубхонада сақланаётган қўлёзма китобларни бир бинодан иккинчисига кўчиришга тўғри келган. Шу жараёнда бир неча қўлёзмалар вақтинча кутубхона ҳовлисида тўпланиб қолади. Иттифоқо кучсиз ёмғир ёға бошлайди. Ибодулла Одилов шу пайт ўзининг доим кийиб юрадиган костюминини ечиб (ўзи бир донга бўлган), у билан қўлёзмаларнинг устини ёпган экан.

«Навоий альбом» мактублар тўплами хавфидан сақлаб қолди. У ўзоқ йиллар Бухоро кутубхонасида сақланган «Мажмуаи муросал» Қарийб беш асрлик таълиқ ва ўқилиш билан сиёҳлари ўчмаган иқтидор соҳиб бўлган альбомдаги барча хаттотлик тафаккур муросалотни иккунга эвазига бу бебаҳо Бухорий сабоқлар нашр этилган Хож Шунингдек, Ибодулла «Ҳолоти Саййиди муффаҳим», «Муҳим республикада навоий ҳисса қўшган.

Бухоролик хаттот қўлёзмалари тўплами Хуллас, Ибодулла давом эттириб, ўл бахш этган беназир

¹ Қаранг: М.Акмалова «Мажмуаи мурасал» улуғларининг Алишер Навоий таржимасини келтирар. Хожатмандлик баёни кишидир. Бирор илож қилмайди. Сизга (Ал. Фақир Абдураҳмон Ж.

Хожатмандлик изҳор Самарқанддан (Хирот) Сиздан илтимос шулуқ истайдилар. Сизга (Ал. Жомий дастхати) Атоқли ўзбек шарқ йиллар мобайнида таъриф этилди, қаранг: The Le Boston-Koln-2002.

ҚОР

Жамалов Кеу ўша даврдаги таълим машҳур бўлган таниқли диний ақолиб, унинг илк муфтий Эшон Б. толиби илмларда ҳолатда бўлган. Қарамасдан, шу ёшда 70 гача бўлган Абдуллаев Мух Убайдулла ва тасеҳни қаршилаган